

Ermita de Sant Marçal 1957-1966. Missa anual en sufragi dels excursionistes morts a muntanya

CARLES ALBESA I RIBA

Organitzada pel Foment Excursionista de Barcelona, una entitat fundada el 1922, s'ha anat celebrant cada any aquesta piadosa trobada des del 1957 fins al 2007. Cinquanta anys seguits, sense interrupció, els deu primers a la esglésiola montsenyenca i els altres quaranta amb caràcter itinerant cada vegada en un escenari distint.

Mig centenar de recordatoris impresos amb gravats i poemes adients són ja la petita història de la coneguda popularment com a Missa dels Muntanyencs, a la qual s'afegí a partir del 1980 un anomenat acte cívic.

M'ha semblat interessant de deixar constància a les nostres Monografies dels deu recordatoris de les misses que s'oficiaren a Sant Marçal, tots els quals il·lustrats amb xilografies d'Antoni Gelabert.

Els sis primers recordatoris contenen sengles poemes escrits especialment per a l'ocasió per poetes ben coneguts. Els recordatoris corresponents als anys 1963 i 1965, probablement per no disposar de composicions inèdites, reproduïxen respectivament textos de dos poetes ja morts, Màrius Torres i Joan Maragall.

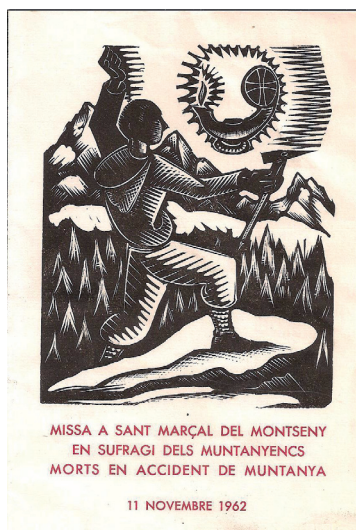
De Torres, el seu "Camí de Sant Maurici" que comença així:

A Espot, camí de sant Maurici, en el paisatge
pesa, majestuosa, l'ombra del Encantats.
Accentua el seu cant la tórtora salvatge,
els núvols són més blancs, més esquerp el boscatge
i més verges els prats.

De Maragall, un fragment dels seu popular “Cant espiritual”, que acaba amb el conegut vers “Sia’m la mort una major naixença”.

Dos lletraferits socis del Foment Excursionista de Barcelona, Albert Gatell (que signà amb les inicials A.G) i Antoni Peris, aportaren la seva inspiració poètica als recordatoris de 1964 i 1966 respectivament. Amb la composició de Peris, titulada “Fins allà dalt” es clou el cicle montsenyenc de trobades a Sant Marçal. La poesia de Gatell acaba amb estrofa:

De la terra assedegada
has volat sol més enllà:
si flaqueja la cordada,
ai, amic, dona’ns la mà.

Gravat d'Antoni Gelabert

Quant als autors, diguem-ne consagrats, presents en aquells primers sis recordatoris són Pere Ribot, Camil Geis, Manuel Bertran i Oriola, Tomàs Garcés, fra Paulí de Vic i Clementina Arderiu.

Amb l'única excepció del caputxí fra Paulí de Vic (Miquel Junyent en la vida civil) tots els altres havien publicat llibres de poemes i obtingut premis en certàmens poètics, jocs florals, etc.

Escriu fra Paulí de Vic al recordatori del 1961:

Gravat d'Antoni Gelabert

Si els vas mostrar ja l'àngel i l'estel,
en els braços els prens avui, muntanya!
per alçar-los amb tu més cap al cel,
dins, ben endins, d'aquesta llum que et banya,
ja nua de perills i de tot vel.

Tan Ribot com Geis, també sacerdots, invoquen Bernat de Menthon, el sant que el papa Pius XI -alpinista en la seva joventut- declarà patró dels excursionistes catòlics l'any 1923.

Geis prega al sant patró:

Oh, Sant Bernat, lliureu-nos
del torb i de l'abisme
i féu que els que restaren sepulats entre la neu
coneguin a l'Altura la resplendor de Déu,
senyats que un dia foren
amb l'Aigua del Baptisme.

Mossèn Pere Ribot adreça als excursionistes morts a muntanya la poesia següent, escrita des d'una vall montsenyenca ben pròxima a Sant Marçal (uns vuit quilòmetres en línia recta) concretament des de Riells, on va exercir el ministeri pastoral -i tants d'altres- durant més de mig segle.

Els hi diu:

Heu assolit el cim de la carena.
Reis del silenci, de l'aire i la neu,
sou, en magnífica cadena,
carreus de la muntanya de Déu.
La mort no us senyoreja, ardis falcons,
dominant, per a sempre, els horitzons,
i vencedors, amb Sant Bernat,
de la carena de l'eternitat.

Gravat d'Antoni Gelabert

Bertran i Oriola els dedica aquesta estrofa:

Sou, per nosaltres, guies vivents. I us som fidels
amb la fidelitat de cada dia.
Ens sentim, tot seguint-vos, atrets per l'alegria
de la muntanya que relliga els cels.

Clementina Arderiu, vídua de Carles Riba, escriu al recordatori de 1962, tres anys després de la mort del seu marit:

L'alegria dels cims us fa d'esquer,
el goig de la muntanya us embriaga:
cos a cos, confiats, més que en la baga
forta de corda, del castell-roquer
abraceu, rossolant, mil falles i
sentiu la vida estàtica a la cara.
Però vé que un Voler la cursa us para;
desventuradament heu de morir!
La Ventura, la d'Ell, us va acollir.

Finalment, Tomàs Garcés, que té ben present que la missa se celebrava a l'ermita de Sant Marçal, escriu aquesta composició al recordatori de 1960:

Us adormireu, corferits,
a mig camí de la muntanya,
per les falgueres del torrent,
a l'estimball de pedra blanca.
Era ben lluny, vora l'avenc,
el penical de llarga tija.
Tots sentireu la campaneta
de Sant Marçal que us crida.

Tots sentireu, i tots veureu
la terra llisa i nua.
Quina ventada! Quin desert!:
ni rastre lleu d'allà on vivíeu.
Errívols cercareu
el rovell tremolós de la fageda.
I Sant Marçal voldrà aplegar-vos
dintre la seva cleda.

Molsa a grapats, i clavellets,
i violetes d'arrel fina
seran encara testimonis
del vostre son llarguíssim.
Sense dreuera ni camí
s'haurà esborrat la terra.
Però tindran les vostres mans
un dolç perfum de pàtria
quan Sant Marçal us obrirà
de bat a bat l'ermita.